

УКРАЇНСЬКІ КАРПАТИ ЧОРНОГОРА

у фотодокументалістиці Миколи Сеньковського

Ще сплять у сутінках по яругах стрункі смереки і сріблясті буки, в долинах та на грунях, повитих білими туманами, ще дримують гуцульські оселі, коли перші сонячні промені висвітлюють на вершині Говерли державний синьо-жовтий прапор України.

Вслід за Говерлою сонце золотить інші вершини Чорногірського хребта. В Карпатах настає день. Казкові та величаві в цю ранню пору гори, таємничо-прекрасна Чорногора. Оспівана в піснях, овіяна легендами Чорногора чимало бачила на своєму віку: давала притулок опришкам *Олекси Довбуша*, була ареною запеклих боїв у Першу світову війну, стала неприступною фортецею під час визвольних змагань УПА з окупантами.

У 1920—30-х роках Чорногора бачила на своїх стежках невтомного мандрівника з фотокамерою, який із фанатичним запалом фіксував на кліше чарівну красу Українських Карпат та етнолітопис їхніх гордих мешканців — гуцулів. Цим мандрівником був *Микола Сеньковський* — Патріарх української класичної

етнографо-географічної фотографії, видатний фотомитець і художник. Народився 23 листопада 1893 року в м. Пирятині на Полтавщині в сім'ї колезького правника, родового шляхтича *Івана Олександровича Сеньковського*. Військовий фотограмметрист, учасник Першої світової війни, в двадцятих роках минулого століття емігрував на Західну Україну.

До 1939 року жив і працював на Гуцульщині. В селі Жаб'є (тепер смт. Верховина Івано-Франківської області) одружився з учителькою Євгенією Поліщук. Мав фотомайстерні в Косові та Коломиї.

Літописцем Гуцульщини називають *Миколу Сеньковського*, автора декількох тисяч документальних і художніх світлин гірських краєвидів, пам'яток природи і культури, антропологічних типів гуцулів, їхніх ритуалів, обрядів, побуту, промислів, дерев'яної народної архітектури та народного мистецтва.

Праці фотомайстра експонували на престижних європейських виставках (лауреат Гран-прі, Париж, 1931 рік), публікували в українській та зарубіжній пресі.

Слід митця загубився в хуртовині Другої світової війни, місце і дата смерті його невідомі. Трагічно загинула в Львові 1947 року його дружина **Євгенія Сеньковська**.

У 1931 році в Косові Микола Сеньковський видав унікальну фотометричну панораму "Східні Карпати-Чорногора" з короткою геоморфологічною довідкою, ексклюзивний передрук якої пропонується.

На ній відображена складна альпінотипна структура гірського ланцюга Чорногори завдовжки понад 30 км та чудовий зимовий пейзаж гірської споруди. Фотопанораму автор виконав із гори Костриці (1589 м) (див. карту). В ансамблі Чорногірського пасма Українських Карпат проглядаються з південного сходу на північний захід такі його головні вершини: *Підлисянка* (1226 м), *Скорушний* (1552 м), *Стайки* (1748 м), *Смотрич* (1898 м), *Дземброня* (1880 м), *Менчул* (2002 м), *Розшибеник* (2042 м), *Ребра* (2001 м), *Шпиці* (1859 м), *Гаджина* (1932 м), *Туркул* (1952 м), *Гомул* (1848 м), *Данцир* (1848 м), *Пожизжевська* (1822 м), *Брескул* (1910 м), *Говерла* (2054,3 м), а також високігірські полонини: Косарище, Бистрець, Маришевська (фото на с. 58-59).

Вершини хребта Чорногори сягають значно вище верхньої межі поширення лісів (1500 м), де простягаються мальовничі карпатські полонини. Це край струнких смерек і сріблястих буків, дзвінких потоків і річок, зелено-шовковистих лугов та екзотичних потужних скель і кам'яних споруд, породи яких утворилися 30—70 млн років тому в кілометрових глибинах океану Тетис.

Панорама Чорногори та прилеглих регіонів стала для автора, у відомих роботах, своєрідною документальною канвою висвітлення для широкого загалу неповторної чарівної краси цього краю та життя й творчості надзвичайно талановитих його мешканців, гордих верховинців-гуцулів.

"Панорама", маючи наукове та пізнавальне значення, разом з іншими творами **Миколи Сеньковського** в галузі фотодокументалістики, становить вагомий внесок у скарбницю української історії та культури.

Перевидання "Панорами" стало можливим завдяки безкорисливій спонсорській допомозі п. **Яреми Новицького** — заступника директора МПП "Талья" (смт. Брошнів Івано-Франківської обл.) та завдяки старанням п. **Володимира Кушніра** (м. Трускавець), яким щиро подяку складає сім'я **Юрія Сеньковського**.

Від редактора видання: Перевидання "Панорами" у 2000 році здійснено за люб'язною згодою та з використанням матеріалів архіву сина **Миколи Сеньковського** — члена-кореспондента НАН України **Юрія Сеньковського** (м. Львів). ■

Володимир Кушнір
м. Трускавець

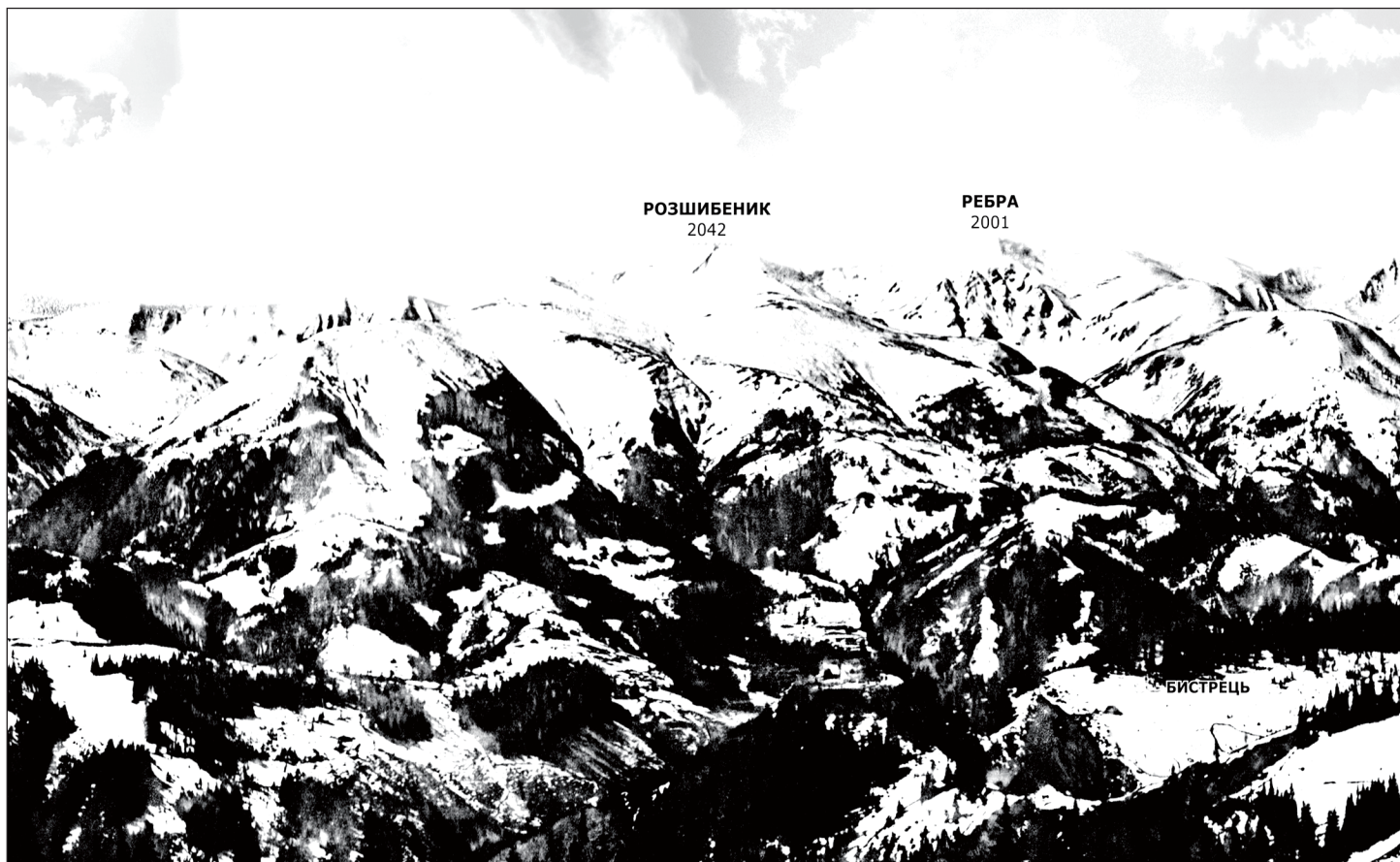
[від ред.] Редакційна колегія "Світогляду" щиро дякує **Ю. Сеньковському** та керівництву МПП "Талья" за згоду передрукувати "Панораму" **М. Сеньковського** на шпальтах науково-популярного журналу НАН України.

Фоторобота "Стара гуцулка", на якій М. Сеньковський у 1926 р. подав портрет 90-річної народної співачки Марії Кречунск (Чукутихи) у святковому вбранні з люлькою, була відзначена премією "Гран-прі" на Міжнародній європейській фотовиставці в Парижі 1931 р.

Юрій Сеньковський під час зустрічей із громадськістю Львова, присвячених вшануванню пам'яті його батька, Миколи Сеньковського (1893 — невідомо) — українського фотографа, військового фотограмметриста

© Микола Сеньковський, Косів, 1931 р.

Українські Карпати – Чорногора

